

J. P. Peters
Wm
27 Mei 1715

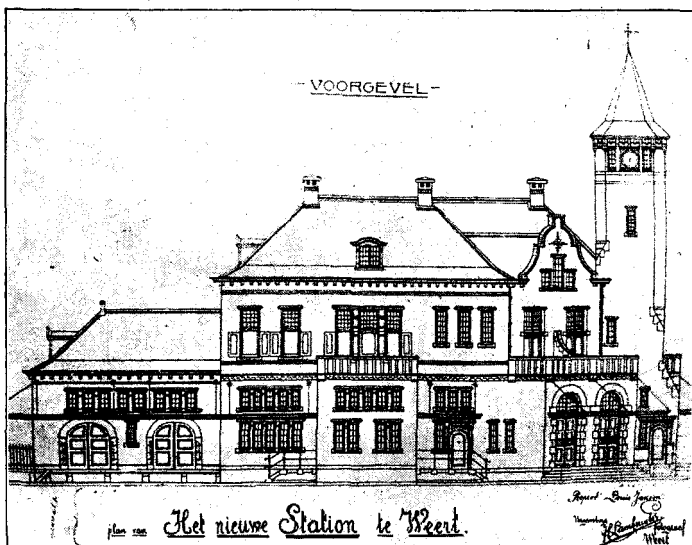
Gids door Weert.

Uitgenoodigd of liever aangewezen om den bezoekers van den veertienden Limburgschen Katholiekendag, die in vrije uren allicht een verkenningstochtje wagen, tot gids te dienen en eenige, zij het ook oppervlakkige, inlichtingen te verstrekken, meen ik mijn taak niet beter te kunnen volvoeren dan door zonder woordenpraal eenige zakelijke aantekeningen bijeen te voegen.

Het eerste punt van het program, schikkingen omtrent bagage, kennismakingen en verwelkomingen, kan gevoegelijk zonder mij door de reizigers worden afgewerkt.

Dan voeg ik mij bij hun gezelschap en leid hen zonder plichtplegingen stadwaarts.

De entree is nu juist niet verlokkelijk. Niets dan keeten en zand en steenen en wanorde. Ja, het *Weert vooruit*, een in de laatste jaren door personen van allerlei stand en aanleg en karakter in verschillende toonaarden herhaalde leuze, heeft de hoofden verhit en de handen tot werken gekromd.

Troosten wij ons met het blijde vooruitzicht, dat dank zij de Directie onzer Staatsspoorwegen weldra aan den overweg als centrum eener internationale communicatie een reusachtig station gaat verrijzen, ingericht volgens de eischen des tijds, en dat het wijs beleid onzer vroede vaderen dan weldra de noodige middelen zal gevonden hebben, om daaraan een passende omgeving te bezorgen.

Wij laten de graphische Kunstinrichting van de

FIRMA SMEETS,

overigens een kijkje meer dan waard, aan onze linkerhand liggen en staan weldra aan den ingang der *Langstraat*.

Vroeger stond te dezer plaatse de *Langpoort*. Weert toch was oudtijds een flinke vestingstad, geheel door wallen en grachten omringd en voorzien van vijf poorten, waarvan nu enkel nog de benamingen bestaan. In 1816 werden de bouwvallige vestingwerken geslecht.

Op onze omwandeling zullen wij de nu grootendeels gedempte gracht nog aantreffen en ons zonder veel moeite een denkbeeld kunnen vormen van de voormalige vesting.

Omtrent den oorsprong en de oudheid van Weert is weinig met zekerheid te zeggen. Het eerste ons bekende diploma, waarin de stad ter sprake komt, dateert van 21 September 1062. Zeker is zij veel ouder.

De overlevering verhaalt, dat op het einde der zevende eeuw de H.H. Willibrordus en Suitbertus hier de blijde boodschap van Christus brachten en dat het zaad, door hen gestrooid, welig ontkiemde.

Na deze vluchtige herinnering aan schier voorhistorische datums, beginnen wij als weetgierige zonen der twintigste eeuw de stad te doorkruisen.

Wij gaan de *Langstraat* in.

Halverwege vraagt iemand, die nog al scherp schijnt rond te zien: „Wat is dat voor een gebouw, hier links?”

„Dat is het klooster der Zusters

URSULINEN”.

Treden wij binnen. De vriendelijke kloosterlinge, die ons rondleidt, zal ongeveer het volgende vertellen.

De „Kulturkampf”, welke in de jaren 1871 tot 1888

zoovele Duitsche kloosters ontvolkte, verdreef ook de Ursulinen uit het stadje Dorsten in Westfalen.

Op de vraag waarheen? had de Voorzienigheid het antwoord reeds bepaald. Was het wel bloot toeval, dat de ZeerEerwaarde Heer Boermans, Pastoor-Deken van Weert en later (sinds 18 Juni 1886) Bisschop van Roermond, juist verlangend uitzag naar Zusters, die zich uitsluitend met het onderricht der vrouwelijke jeugd van Weert zouden willen belasten?

Den 21 Maart 1876 arriveerden Mère Jozefa Le Duc, de tegenwoordige Overste Mère Ursula en nog een derde zuster. Aanvankelijk in het klooster der Birgittinessen gastvrij ontvangen, betrokken zij zoodra mogelijk een huis in de Langstraat. Dan kwamen nog zes zusters uit Dorsten met twaalf harer pensionairen. Het getal der laatsten steeg in 1878 tot 25.

Van lieverlede werden andere gebouwen aangekocht en, met het eerste vereenigd, tot klooster ingericht. De nieuwe kapel werd den 25 Juli 1881 door Mgr. Paredis ingewijd.

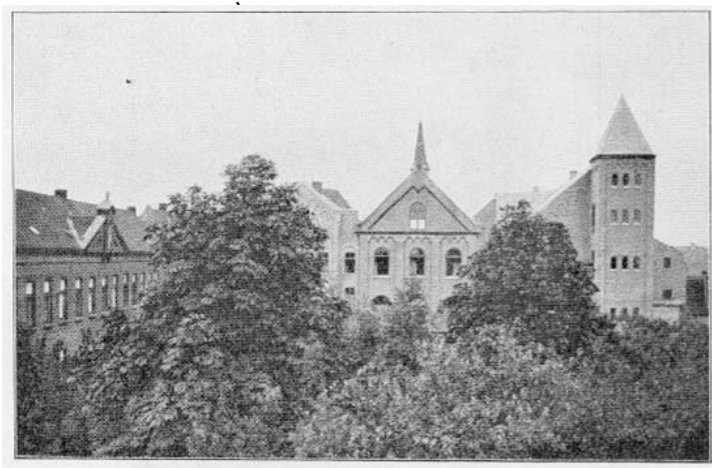
Reeds in 1877 hadden de Zusters van de Birgittinessen de dagschool overgenomen, welke in het Armenhuis der stad

Het klooster der Zusters Ursulinen (Voorgevel).

met elf meisjes begonnen werd. In 1895 belastten zij zich ook met de armenschool. Thans genieten bijna 450 leerlingen waarvan ruim 120 geheel kosteloos, het degelijk onderwijs der Ursulinen. En binnenkort zullen op de plaats van gemeld Armenhuis in het *Molenstraatje* modern-ingerichte school-lokalen verrijzen.

De ballingen van weleer zijn thans geen vreemden meer voor Weert, dat zijn gastvrijheid zoo ruimschoots vergolden weet. Menige Weertsche vrouw of jonge dochter herinnert zich nog met dankbare liefde de namen van Mère Mechtildis, Angela, Caroline, Margaretha en Ignatia.

Klooster en Pensionaat der Zusters Ursulinen. (Tuinzijde).

Ook het aantal pensionairen nam jaarlijks toe. In 1888 telde men er 85. Wjl echter de storm der vervolging in dat jaar begon te luwen, keerden verscheidene Zusters met een groot aantal pensionairen naar het vaderland, naar het geliefde Dorsten terug. Slechts 12 kloosterlingen en 17 pensionairen verkozen hier te blijven.

Thans telt het klooster 40 zusters. Overste is Mère Ursula, die van den beginne af alles heeft meegeleefd, en, naar wij hopen, nog lang in ons midden zal blijven.

Wij begrijpen en billijken dezen wensch, nemen afscheid en begeven ons naar de *Groote Markt* om de

PAROCHIEKERK

te bezichtigen.

Daar rijst vóór ons de oude trotsche toren, welks wolkenzoekende spits de kleine menschjes aan zijn voet gestadig herwijst naar hun vaderland daarboven.

St. Martinuskerk met tegenwoordigen toren.

Het muurwerk is afwisselend uit harmonisch samengevoegde lagen mergelsteen en brikken opgetrokken en wordt bekroond door een tusschen de jaren 1887 en 1889 aangebrachte onevenredig hooge bekapping. De hoogte van het middeleeuwsche kunstgewrocht bedraagt thans, naar men zegt, meer dan 100 meter.

Voormalige toren der parochiekerk.

De fraaie voorstelling van Sint Martinus te paard boven den ingang der kerk zegt ons, wien zij is toegewijd. Haar eerbiedwaardigen ouderdom bewijst het opschrift van een aan den zuider buitenmuur ingemetselden steen. Men leest daar :

„In 't gulden jaar van vyftien hondert
Is gebroken dy alde Kerck, u niet en wondert,
Ende op avont Magdaleen
Is gelacht dy ierste steen.”

Nu meene men niet, dat het reusachtige godshuis in één jaar opgetrokken en volbouwd is.

Treden wij binnen. Wij bevinden ons in een hallekerk van drie groote, ruime en even hooge beuken, welke — opmerkelijk genoeg! — elk een afzonderlijk dak hebben.

De aandachtige beschouwer ziet aanstonds, dat er wellicht een halve eeuw verliep, alvorens het gebouw gereed was. Het voorste gedeelte der kerk is het oudste. Zie slechts naar

de eenvoudige kruisgewelven, de achthoekige kapiteelen en de van buiten aangebrachte contreforten.

Het tweede gedeelte wordt gedekt door netgewelven, is meer overladen en juist daarom minder streng gothisch. Vooral verdient het onze aandacht, dat de beeren van dit achterste deel binnen den kerkmuur staan.

Die verandering van grondplan is waarschijnlijk toe te schrijven aan het verlangen naar meer kapellen. Verschillende gilden beleefden toen juist hun bloeitijd en kregen het een na het ander verlof een eigen altaar met afzonderlijken beneficiant te hebben.

In den loop der eeuwen zijn natuurlijk verscheidene veranderingen, en niet altijd verbeteringen, aangebracht.

Zoo waren de ramen oorspronkelijk tweedeelig, d. w. z. op de helft der hoogte door een horizontale moulure in twee gelijke deelen gescheiden. Ook het priesterkoor was, gelijk de buitenbouw uitwijst, aanvankelijk een voortbrengsel der

Doopvont in de parochiekerk.

gothiek. Het werd in 1790 door twee Italianen Moretti en Spinetti in renaissance-stijl gebracht.

Zoodra men de kerk is binnengetreden, ziet men aan zijn rechterhand de *doopvont*, waarschijnlijk dateerend uit de vijftiende eeuw. Jammer helaas, dat het koperen beeldje van St. Martinus, een echt kunststukje, sinds enkele jaren van het deksel verdwenen is.

Jan van der Croon

Ook de houten omheining verdient onze aandacht, niet zoozeer om het werk zelf, dat niet veel meer dan middelmatig is, als wel om den persoon des schenkers, wiens wapen het hekwerk siert. *Jan van der Croon* is zijn naam.

Deze krijgsheld uit den dertigjarigen oorlog, niet te verwarren met den beroemden ruiter-generaal Jan van Weert, zou volgens de traditie geboren zijn als oudste zoon eener Weertsche waschvrouw. De moeder moest hard zwoegen om in het onderhoud harer kinderen te kunnen voorzien en deed daarom zoodra mogelijk haar zoon in de leer bij meester van Houten, een schoenmaker.

Maar de baas was wat hardvochtig en onze Jan wat heethoofdig. Gevolg was dat Jan els en spanriem wegwierp, huis en stad ontvluchtte en dienst nam bij de Keizerlijke ruitery. Dat scheen zijn roeping. Zijn heldendaden werkten hem op tot gouverneur van Praag en onderkoning van Bohemen. Doch ook in de dagen van onsterfelijke roem en grootheid bleef hij Katholiek in merg en been en Weertenaar in zijn hart.

Hier vóór u staat een monument zijner vrome milddadigheid uit het jaar 1662. Elders zullen wij nog andere ontmoeten.

In beide zijbeuken zien wij verder tusschen de steunbeeren verschillende *kleine altaren* staan. Zij herinneren aan den gulden tijd, waarin de Weertsche gilden en schutterijen zoo treffend juist geestelijke en stoffelijke belangen wisten te verbinden.

Men had toen de Sint Joris- of oude schutten, de St. Catharina- of jonge schutten (1480), de St. Hubertus- of Bussenschutten, (vóór 1509), de gilden der timmerlieden (1464), der kleermakers (1471) en der smeden (vóór 1525). Dat het Weertsche wolambacht uitgebreiden handel dreef en zich in een ruim afzetgebied mocht verheugen, blijkt wel hieruit, dat het in 1513 reeds hallen geopend had te Antwerpen en te Bergen-op-Zoom. Voeg hierbij nog het schoenmakersgilde (1633) enz.

Aan de epistelzijde ontmoeten wij nog in een kas gesloten een *Mariabeeld*, bijna geheel met wijduitslaande kleederen bedekt en met het onderschrift: „*Onze Lieve Vrouw van Bijstand*”.

Onze Lieve Vrouw van Weert.
(Naar een gravure van Isabella Hertsens
uit het begin der 18e eeuw)

De Moeder Gods werd in overoude tijden te Weert op bijzondere wijze vereerd. In 1404 werd ter harer eere reeds een Broederschap opgericht, welker ledenlijst klinkende namen geeft. Men sprak zelfs van „Onse Lieve Vrouwe van Weerdt.”

Alvorens Johan Versluysen met den Heer van Horne den pelgrimstocht naar het H. Land ondernam, offerde hij aan de Hemelkoningin zijn harnas en liet het neerhangen in het „Onse Lieve Vrouwe Koer” der voormalige (vóór 1500) kerk. Bij zijn terugkeer loste

hij het wederom in voor „twee Rynsche gulden.”

Dit beeldje is waarschijnlijk identiek met datgene wat jaarlijks in plechtige processie werd rondgedragen en om bijzondere gebedsverhooringen als wonderdadig betiteld werd. Een schrijven van P. Bogaers, Deken en Pastoor van Weert, gedagteekend 28 September 1757, verhaalt het volgende.

Hendrina, dochter van Willem Maas en Martha Pelmer, verloor in 1748 het spraakgebruik. Toen Dokter Mutsaers verklaarde haar niet te kunnen genezen, namen de ouders hun toevlucht tot Maria en togen ter beëvaart naar Kevelaer, Scherpenheuvel en andere plaatsen. Vergeefs!

„Alsdan, schrijft Deken Bogaers, heb ik hen vermaand in onze parochiekerk van Weert tot de H. Maagd Maria hun toevlucht te nemen. Zij begonnen een noveen op den Zondag in het octaaf van O. L. Vrouw-Geboorte 1757, en zie, op den derden dag -- toen 13 September en feest van Maria's Naam -- ongeveer 6 minuten vóór 10 uur in den avond, terwijl minstens 1500 menschen in de parochiekerk waren om den rozenkrans te bidden, werd de tong van het stomme meisje, dat vóór het beeld van O. L. Vrouw knielde, ontbonden.

Allen, die in de kerk waren, braken uit in geweën, toen

zij dit meisje, na negen en een half jaar stom te zijn geweest, duidelijk en volmaakt hoorden spreken, alsof zij nooit stom was geweest. Dit mirakel was zóó klaarblijkelijk" enz.

Intusschen zijn wij de kapel genaderd, toegewijd aan twee Gorcumsche Martelaren, de *H. H. Hieronymus en Antonius*, Weertenaren en Minderbroeders, den 29 Juni 1867 door Pius IX heiligverklaard.

Oorspronkelijk werd de ruimte geheeten „het gravenkoortje" Het was de plaats, gereserveerd voor den Graaf van Horne, wanneer hij met familie en gevolg de kerkelijke plechtigheden kwam bijwonen.

Sedert den geuzentijd van een deur voorzien en voor bergplaats gebruikt, werd het in 1885 door Deken Custers z.g. gerestaureerd en ingericht tot kapel, ter roemrijke nagedachtenis van de twee grootste Zonen van Weert. Daardoor werd een betreurenswaardig en reeds lang gevoeld te kort aangevuld.

Ook de gemeenteraad van Weert heeft onlangs gemeend een daad van historische rechtvaardigheid en plichtmatige piëteit te stellen door den wal van af de Langpoort tot de Hoogpoort, respectievelijk binnen- en buitenzijde, te noemen *Antonius- en Hieronymuswal*.

Moge een en ander ertoe bijdragen de volksvereeniging tot het juiste hoogtepunt op te voeren!

Vóór het hoogaltaar ligt een zwart- en witmarmeren *grafzerk*. Het is een meesterstuk van kunst en smaak, vervaardigd door den beeldhouwer Adolf Balat te Namen en door Koning Willem I in 1841 ten geschenke gegeven. Onder den steen rust, zooals het ingelegd koperen opschrift ons zegt, het stoffelijk overschot van den medelijdenswaardigen *Philips de Montmorency*, op bevel van Alva den 5 Juni 1568 te Brussel onthoofd.

Even buiten de kerk, op weg naar de sacristie, staat nog een wit marmeren *Mariabeeld*, dateerende uit de veertiende eeuw. Het verdiende zeker een eereplaats in een eventueel op te richten bisschoppelijk museum. (1)

(1) Speciaal voor deze gelegenheid zijn door den Heer H. Lamberigts in de Molenstraat foto's ervan vervaardigd en in den handel gebracht. Binnenkort zal een deskundige er publiciteit aan geven en in een opstel van Limburgs kunstminnaars voor het beeld de aandacht vragen, welke het verdient.

In een kast der sacristie is nog te zien een zilveren kelk, door een vereeniging van oproerige en plunderzieke soldaten in 1601 aan de kerk vereerd.

Marmereu Mariabeeld
uit de 14e eeuw.

Voeg hierbij nog twee zeer traaië beeldjes van Sint Cornelius en Sint Georgius boven twee kleine altaren in den noorder zijbeuk, alsmede de fraaië triptiek, welke aan Abraham Bloemaert wordt toegeschreven, en gij hebt van het vele bezienwaardige in de parochiekerk, in zooverre een vluchtig bezoek dat gedooft, althans het voornaamste gezien.

Konden de steenen spreken, wij zouden nog wondere dingen vernemen. Zij zouden verhalen van indrukwekkend grootsche tafereelen uit den riddertijd, maar ook van droeve plechtigheden als de begrafenis (23 Juni 1568) van den op het schavot onthalsden Philips. Zij zouden de echo's nog teruggeven van de mokerslagen, waarmede een brutale en opgeruimde menigte in den nacht van 29 op 30 Augustus 1566 beelden

en kerksieraden verbrijzelden. Zij zouden ook gewagen van de deels betreurenswaardige, deels tot dankbaarheid stemmende gebeurtenissen, door de huichelachtige bemoeizucht van Keizer Jozef II en het despotisch optreden der vrijheidlievende Franschen in het leven geroepen.

Doch verlaten wij de kerk om onze rondwandeling voort te zetten.

Recht tegenover den Tempel Gods, staat het

STADHUIS,

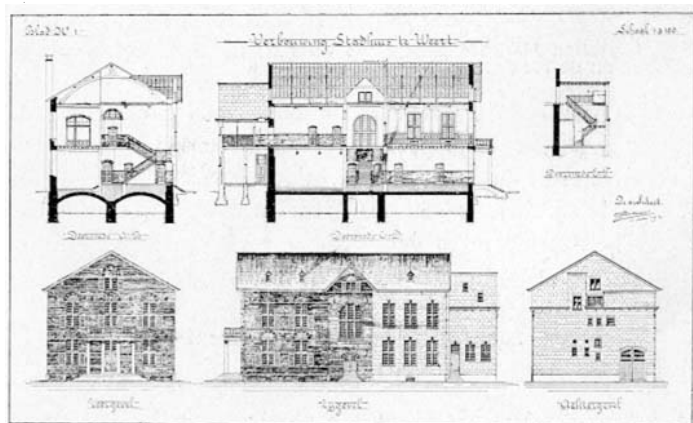
de zetelplaats van het burgerlijk gezag.

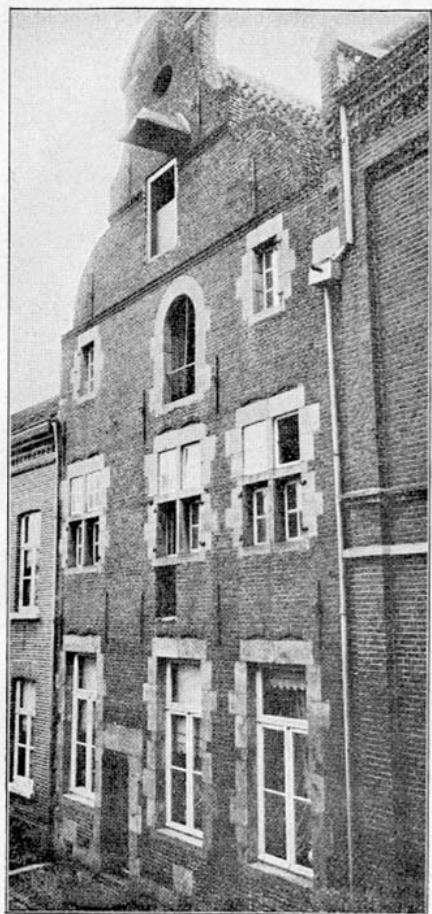

Gezicht op stadhuis en Langstraat.

Vroeger moet het raadhuis een sierlijk kunstwerk geweest zijn. Het werd waarschijnlijk gebouwd tusschen de jaren 1543 en 1554, had een toren, galerijen en met goudleer bekleede zalen en werd helaas! in 1826 afgebroken.

Het tegenwoordige stadhuis zal een belangrijke uitbreiding en een nieuwen voorgevel bekomen. Daartoe is reeds in beginsel besloten.

De voormalige Munt in de Molenstraat.

De groote Markt dwars overstekend, gaan wij de *Molenstraat* in. Wij passeeren het groote, massieve gebouw, waarin de Graven van Horne eertijds hun eigen

MUNTEN

lieten slaan, en bevinden ons aan den ingang van het

BISSCHOPPELIJK COLLEGE.

De Latijnsche scholen te Weert waren reeds beroemd in het begin der zestiende eeuw.

Toen de Reguliere Kanunniken uit hun klooster te Eindhoven en in 1633 ook uit hun schuiloord 's-Hertogenbosch verdreven waren, bekwamen zij van Magdalena van Egmond verlof zich te Weert te vestigen, namen den 17 Aug. 1648

het onderwijs aan de Latijnsche scholen met inbegrip der rhetorica op zich en bouwden in 1665 een kerk en college.

Den 20 Maart 1797 werden de Reguliere Kanunniken door de Franschen verjaagd en hun eigendommen onder den hamer gebracht. Van het klooster is slechts een klein gedeelte overgebleven.

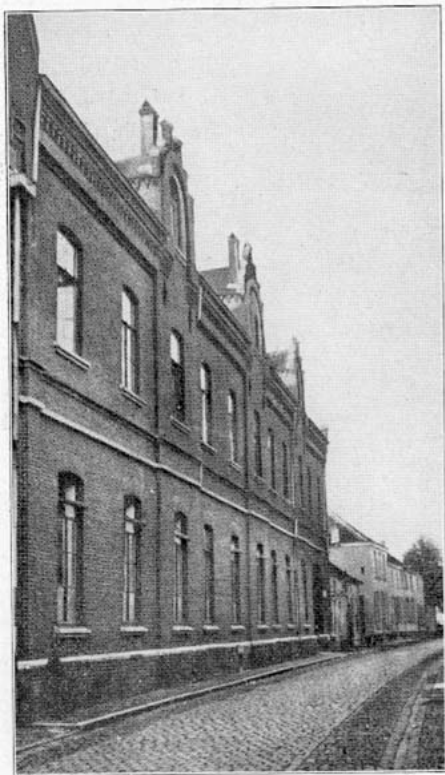
Thans staat terzelfder plaatse een bloeiend Latijnsch College, dat ten doel heeft „jongelieden tot de hogere studiën van het Seminarie of van de Universiteit en tot elke maat-

schappelijke betrekking, vooral tot den handel, voor te bereiden. Het onderwijs wordt door R. K. Priesters gegeven. Het gymnasium heeft 6 klassen, de handelsschool een driejarigen cursus. Voor beide bestaat een voorbereidingsklasse”.

Aldus het programma

Ik wil er echter bijvoegen, dat ons Weerter College in de laatste vijftig jaren van alle Limburgsche gymnasia het grootste aantal Priesters aan het Bisdom Roermond geschenken heeft.

De voorvleugel langs de Molenstraat is gebouwd in 1868.

Bisschoppelijk College (Voorgevel).

In 1903, toen de onvergetelijke P. Seelen provisor was, werd de eerste steen gelegd van den nieuwen bouw.

Dertien leeraren geven nu onderwijs aan 205 leerlingen, waarvan 90 externen. Directeur is sinds 1902 de ZeerEerw. Heer H. Wouters.

De vreemdeling mag gerust een kijkje gaan nemen. Vooral de nieuwe bouw zal hem zeer wel bevallen.

Aan het einde der Molenstraat stond vroeger de *Molenpoort*. De oude stadsgracht is ook hier nog duidelijk te herkennen.

Wie ons gezelschap voor een oogenblik verlaat en ongeveer een honderd passen rechtuit verder gaat, bereikt weldra het *kerkhof*, dat

EBBEN & Co.

Weert - Nederweert - Budel.

Koloniale Grutterswaren,
Voerartikelen, Comestibles.

Het beste en goedkoopste adres.

De Winkels der Combinatie EDAH
worden U aanbevolen als zijnde ter plaatsen:

Helmond.
Eindhoven.
Roosendaal.
Tilburg.
Oss.
Veghel.
Breda.
Bolsward.
Weert.
Nederweert.

Heerlen.
Boxmeer.
Deurne.
Spekholzerheide
Budel.
Tegelen.
Asten.
Osterwijk.
Nistelrode.
Lith.

Herpen.
Ravenstein.
Schijndel.
St. Oedenrode.
Best.
Bladel.
Reuzel.
Bergeijk.
Dreumel.
Oudenbosch.

SPECIALITEIT:

KOFFIE EN TABAK.

GRANULINE

HET NIEUWE MIDDEL TEGEN

Tuberculose,

WORDT DOOR DOCTOREN VOORGESCHREVEN.

GRANULINE

HEEFT SCHITTERENDE RESULTATEN
OPGELEVERD.

GRANULINE

WERKT STERK EETLUST OPWEKKEND.

GRANULINE

WORDT ALLEEN SAMENGESTELD DOOR
DE GRANULINE CO.

GRANULINE

IS EEN VOLKOMEN ONSCHADELIJK MIDDEL.

Brochure zendt op aanvraag gratis en franco

DE

GRANULINE COMPANY APELDOORN.

vroeger rondom de kerk lag, en heeft in het voorbijgaan gelegenheid de zoogenaamde

KRUISKAPEL

te zien, oorspronkelijk aan den H. Rumoldus toegewijd

Van uit de Molenstraat slaan wij rechtsaf en volgen den afgeworpen vestingwal, nu een bekoorlijken wandelweg.

Het eenige, wat hier aanstonds onze aandacht trekt, is de eenvoudige maar toch fraaie

SINT-JOZEFSKAPEL.

Zij is in 1898 gebouwd en wordt gebruikt voor godsdienst-oefeningen, welke, om zoo te spreken, een meer intiem karakter dragen.

Het annexe gebouw, meer doelmatig dan sierlijk, wordt door de St. Vincentius-Vereeniging, die het in 1878 bouwde, bij tijd en wijle voor allerlei bijeenkomsten en nuttige doeleinden beschikbaar gesteld.

Waarom de singel, welken wij thans betreden, volgens een in Maart II. genomen raadsbesluit, *Penitentenwal* wordt geheten, zal u aanstonds duidelijk worden, als wij bij het einde ervan de voormalige *Beekpoort* bereiken.

„Een kolossaal heerenhuis, nietwaar? Zijns gelijke is in Weert een witte raaf.”

„Jawel, het gebouw is groot, maar heeft overigens weinig belangwekkends. Die tuinmuur, welke aan het huis aansluit, schijnt heel wat ouder brieven te bezitten en zal dus ook wel een geschiedenis hebben”.

Mijn interviewer heeft gelijk. Als wij ons de moeite geven den muur, in zooverre hij niet afgebroken en door nieuwe huizen vervangen is, in het vierkant te volgen, dan bakent dat steenen gevaarte ons zeer nauwkeurig het terrein af, waar eertijds de

PENITENTEN-RECOLLECTIENEN

haar verblijf hadden.

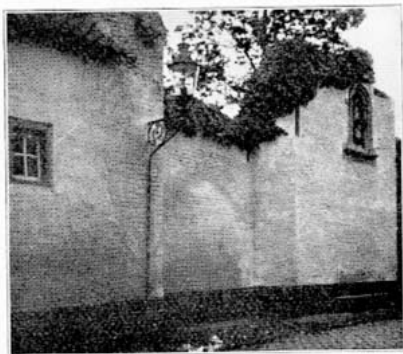
In 1663, toen de godsdienstvervolging in de Meicrij het hevigst woedde, begonnen de Franciscanessen uit het klooster St. Agnetendal te Dommelen uit te zien naar een veilige schuilplaats, buiten het gebied der Staten-Generaal gelegen, waar zij aan de plagerijen der Hoogmogende Heeren ontkomen en bij eventueele uitdrijving zich vestigen konden.

Den 23 October 1663 kwamen 14 zusters onder geleide van Joanna Brouwers naar Weert en werden hier liefderijk opgenomen. Den 1 April 1664 begonnen zij, vooral door een ruime liefdegift van den ons reeds bekenden Jan van der Croon gesteund, klooster en kapel te bouwen, welke nog in hetzelfde jaar door den Bisschop werden ingewijd.

Welk een goede geest haar bezielde, bleek zonneklaar, toen zij in 1692 moedig en offervaardig de strenge hervorming der Penitenten-Recollectinen aanvaardden. Onder het geestelijk bestuur der Minderbroeders, wijdden zij zich voorts aan het onderricht der Weertsche jeugd en hielden een pensionaat voor meisjes van elders.

Den 20 Maart 1797 werden de zusters door de Franschen verdreven. Tien kloosterlingen en vijf pensionairen vertrokken naar Oirschot in Noord-Brabant, waar zij een nieuwe stichting begonnen.

Kerk en klooster te Weert werden den 4 Mei 1803 in het openbaar verkocht en vervolgens gesloont. In de *Beekstraat*

Gedeelte muur van het voormalig Penitentenklooster.

ziet men nog een brok muur, iets hooger dan het overige gedeelte, en voorzien van een heiligenbeeld in nis. Dat is, naar ik meen te mogen gissen, een overblijfsel van den voorgavel der kapel. Onder den dichtgemetselden ingang springt nog een hardsteen dorpel naar voren.

Halverwege de *Beekstraat* zien wij aan linkerhand een reeks van gebouwen, blijkbaar van lieverlede door aankoop verkregen en zoo goed mogelijk tot één geheel vereenigd. Het is het

LIEFDEGESTICHT,

bediend door de Zusters van O. L. Vrouw, Moeder van Barmhartigheid.

Zij wijden zich aan de verpleging van zieken, ouden en

gebrekkigen, trekken zich het lot van weeskinderen aan en houden, tot groot genoegen van vele Weertsche moeders, de bewaarscholen.

St. Jans-Gasthuis.

Den 1 Maart 1869 arriveerde Moeder Florentina uit Tilburg en nam met twee andere zusters haar intrek in de oude pastorie. Uitbreiding, voor zoover de beperkte ruimte dat toeliet, volgde. En nu kan de inrichting, zoo niet aan alle, dan toch aan de meest dringende eischen voldoen.

Hoezeerde Weertsche burgerij het liefdewerk der Zusters waardeert, bleek onder andere in het jaar 1906, toen Moeder Flo-

rentina haar gouden jubilé van kloosterlinge vierde. De gehouden collecte bracht genoeg op om de in 1889 gebouwde kapel van den H. Hieronymus op zeer fraaie wijze te polychromeeren.

Dat was het huldeblijk van Weert aan zijn engelen van liefde.

Na het bezoek aan het gasthuis voert onze weg langs enkele flinke winkels ons weder op de *Groote Markt*.

„Links om de *Hoogstraat* in.” luidt het commando van den gids, die zich door de oplettendheid, waarmede men hem aanhoort, een zeker overwicht over het gezelschap schijnt bewust geworden.

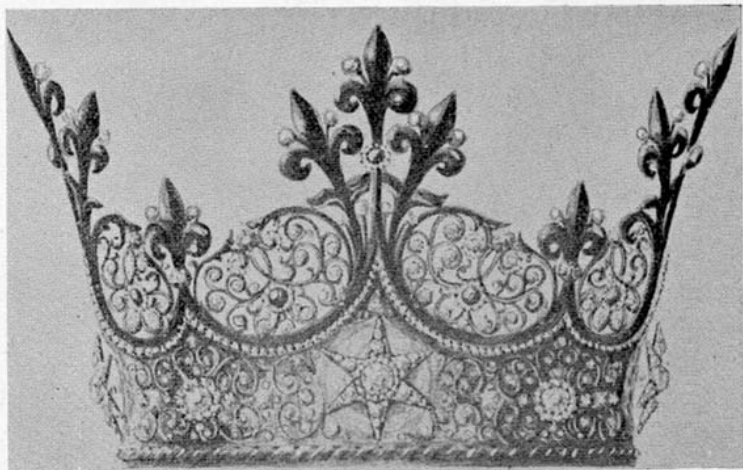
Hier ligt aan uw linkerhand het door geheel Nederland zoo gunstig bekende kunstatelier van

CAMILLE ESSER.

Van de vele den artiest ten deel gevallen onderscheidingen hangt er een boven den ingang zijner woning. Kortheidshalve wil ik slechts herinneren aan een feit van recenten datum.

Men weet, dat in Augustus te Maastricht het tweede Mariaansch Congres zal worden gehouden. Te oordeelen naar de grootsche voorbereiding zal het een overweldigende huldebetooging zijn aan de Moeder des Heeren.

Bij die gelegenheid — en een meer geschikte is wel niet denkbaar — zal tevens op plechtige wijze gekroond worden het wonderdadige Mariabeeld, onder den naam van «*Sterre der Zee*» eeuwenlang onder de eerbiedige hoede der Maastrichtsche Minderbroeders bewaard, nu echter vereerd in een kapel aan den westkant van den noordelijken zijbeuk der Lieve-Vrouwekerk.

*Plan van de Congregatie
Roemeny, 24 Januari 1912
J. H. Schumann
Proprietair van Roemeny*

Voor het vervaardigen van twee gouden kronen, een groote voor het Mariabeeld en een kleine voor het Jezuskind werd bereids een prijsvraag uitgeschreven. Vele ontwerpen kwamen in. De jury deed uitspraak. Aan den Heer Esser werd de vervaardiging der groote kroon opgedragen.

Van uit de Hoogstraat wandelen wij over de *Oelemarkt* en werpen in het voorbijgaan een blik op

HET OUDE POSTHUIS.

Die naam wekt in onze fantasie een vluchtig beeld van primitieve en gebrekkige vervoermiddelen uit den ouden tijd. Dat de waard daar goede zaken maakte, mogen wij gereedelijk besluiten uit de nabijheid der voormalige *Hoogpoort*. De reiziger, voor wien zij ontsloten werd, behoeft slechts enkele schreden te doen om het huis te bereiken, waar hij rusten en zich verkwikken kon.

Door de Hoogpoort verlaten wij de stad. Terwijl wij onder het frissche lommer der zoogenaamde «*munnekebuimkes*» dieper adem halen, rust onze blik al aanstonds op het vriendelijke en bekoorlijke landgoed, door de Weertenaren altijd nog met zekeren trots

«HET KASTEEL»

genoemd.

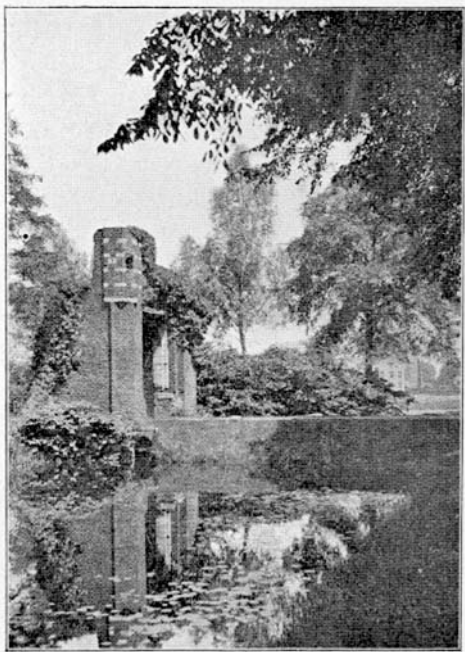
Bedoeld wordt het in 1455 door Jacob I gebouwde, nieuwe kasteel der Graven van Horne.

Het was een forsche, grootsche bouw met torens en gracht. Het terrein besloeg met al zijn toebehooren een oppervlakte van tien bunders.

De burecht heeft jaren en eeuwen gestaan, is getuige geweest van treurtooneelen zoowel als van dans en ridder-spel en heeft trouw zijn rol vervuld als bewaker en verdediger der Weertsche burgerij.

Meermalen heeft het kasteel belegeringen onderstaan, vooral tijdens de woelingen der vijftiende en zestiende eeuw. Eerst in 1702, toen de Spaansche successie-oorlog gevoerd werd, is het bezweken. Den 16 Augustus van dat jaar gaven de Franschen zich over aan hun belegeraars. Van het grootsche gebouw restte niets dan een groote ruïne, welke bleef toebehooren aan de toenmalige Heeren van Weert, de prinsen van Chimay.

In 1841 werd het aangekocht door Louis Beerenbroek, die op den grondslag van een der oude torens een heerenhuis liet bouwen, dat thans eigendom is van den Heer Coenen, burgemeester van Roozendaal.

Overblijfsel der voormalige kasteelspoort.

Behalve eenige fondamenten en afgeknotte gedeelten van hoektorens is dus van «het kasteel» niets overgebleven dan de half verpuinde, met klimop begroeide poort, welke het wapen der Hornes nog draagt en als een invaliede veteraan weemoedig verhaalt van verbleekten krijgsroem en vergane grootheid.

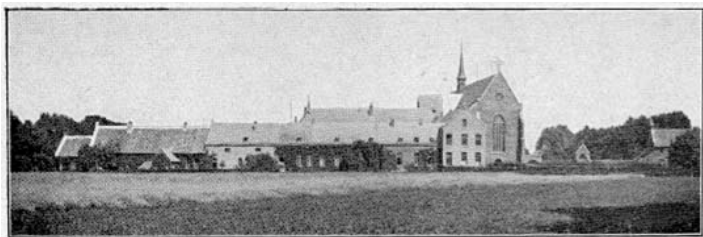
Iets verder op ligt het oude kasteel, «den Aldenborch», nu

HET KLOOSTER DER MINDERBROEDERS.

Graaf Jacob I deed, nadat hij zijn nieuw kasteel gebouwd had, den 1 November 1461 afstand van «den Aldenborch» ten gunste van de Minderbroeders-Observanten, die de schenking dankbaar aanvaardden. Binnen enkele maanden was de burcht hersteld en ingericht tot klooster met eene kerk van nederige afmetingen, welke den 30 Mei 1462 door Mgr. Judocus van Borre, wijbisschop van Utrecht, werd geconsacreerd.

De tegenwoordige *kerk* is van lateren datum. Waarschijnlijk is het in hoofdzaak de nieuwe en grootere kerk,

welke in 1526 werd geconsacreerd. Een vergelijking althans met de parochiekerk wettigt de gevolgtrekking, dat beide geesteskinderen zijn van één bouwmeester.

Het Minderbroedersklooster, gezien van af de Biest.

Men ziet dezelfde afwisseling van eigenaardige net- en kruisgewelven, dezelfde kapiteelen, dezelfde ribben - profielen, denzelfden rondboog aan den hoofdingang. Hetzelfde grondplan schijnt ook, hoewel op kleiner schaal en eenvoudiger, uitgevoerd door dezelfde werklieden, die de parochiekerk omhoog deden rijzen.

De zijbeuk, welke in oude geschriften altijd „de kapel van O. L. Vrouw van Zeven Smarten” wordt genoemd, heeft zijn oorspronkelijke gedaante niet behouden. De kapiteelen der kolommen, nu slechts voor de helft zichtbaar, zijn nog ongeschonden geheel terug te vinden tusschen de houten bekapping en het pas in 1854 aangebrachte pleistergewelf. De zijbeuk was vroeger dus veel hooger en, naar ooggetuigen mij zegden, door een plat houten plafond gedekt.

Dat de kerk slechts één zijbeuk heeft, is nu juist niet opvallend. Men treft dat meer aan in kloosterkerken van de vijftiende en zestiende eeuw.

In de meubilerings der kerk is weinig eenheid betracht. Verschillende stukken mogen iets hebben, wat waardeering of bewondering verdient — het geheel zal den kunstminnaar niet bevallen. Het *Franciscus-altaar* is geschonken door den reeds meermalen genoemden Jan van der Croon.

Bijzondere aandacht verdienen nog het beeld van den H. Jozef naast het Maria-altaar en de beeldengroep, welke het hoogaltaar bekroont.

Vóór het hoogaltaar ligt een *grafzerk*. Het opschrift is geheel afgesleten. De wapens van Horne en Meurs herinneren

echter aan den stichter des kloosters. Niet dat Jacob I hier begraven ligt. Het wapen van Meurs maakt de veronderstelling zelfs waarschijnlijk, dat de steen vervaardigd is om het

St. Franciscus-Altair in de Paterskerk.

stoffelijk overschot te dekken van een zijner nakomelingen, Jacob II of Jacob III. Doch ook deze Heeren vonden elders eene laatste rustplaats.

Toch is ter dezer plaatse een woord over *Graaf Jacob I* niet misplaatst.

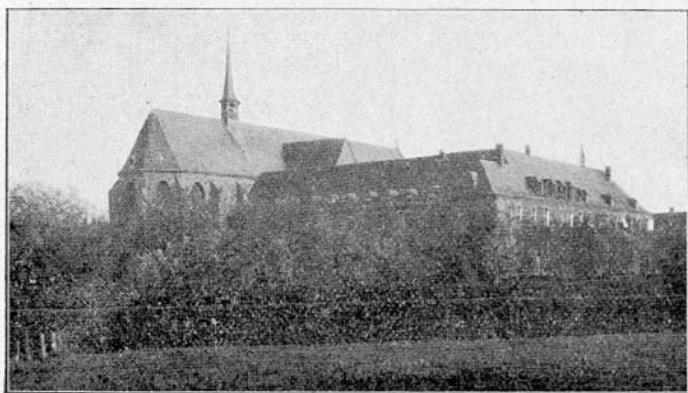
Vroeger zeide ik reeds, dat hij het klooster heeft gesticht. Ik moet er nog bijvoegen, dat hij zelf kort daarop het kleed van Sint Franciscus heeft aangetrokken en hier binnen de nu gewijde muren geleefd heeft als een heilig minderbroeder. Hij stierf den 2 Mei 1488.

Zijn naam bleef in dankbaar aandenken.

Nog wordt een gebouwtje aan het einde der werkhuizen als het „Gravenkamertje” aangewezen. Daar zou de eertijds zoo machtige gebieder als eenvoudig kloosterling een afzonderlijke cel bewoond hebben. Op de bibliotheek bewaart men nog twee fijne hennepkoordjes, welke door hem zouden gedragen zijn. In de kerk en in sommige vertrekken des kloosters ontwaart men het wapen van Horne. In de sacristie kan de kunstminnende vreemdeling met klimmende bewondering een kazuifel en een albe zien, naar luidt de traditie, door den kloosterstichter bij het opdragen van het H. Misoffer gebruikt en voor dat doel door zijn schoondochter Johanna van Brugge eigenhandig vervaardigd.

Achter het hoogaltaar heeft men, volgens Franciscaansch gebruik, waarvan maar zelden werd afgeweken, een *Portiuncula-kapelletje* gebouwd. De eerste steen werd gelegd den 15 Juli 1652.

Het eenvoudig-sehoone *klooster*, te klein echter in verhouding tot het aantal bewoners, dagteekent uit het begin der 18e eeuw. Drie vleugels werden gebouwd tusschen de

Het Minderbroedersklooster, gezien van af het kanaal.

jaren 1700 en 1711 door den toenmaligen gardiaan Bonaventura Ververs. De vierde vleugel op de noordzijde langs het kanaal dateert van het jaar 1868.

De geschiedenis des kloosters laten wij ons door een zoon van Franciscus zoo beknopt mogelijk mededeelen in de volgende bewoordingen:

»Bij de oorlogsrampen, welke de stad Weert tegen het einde der vijftiende eeuw troffen, schijnt het klooster geheel gespaard te zijn gebleven. Maar in den algemeenen beeldstorm van 1566 werd door het dweepzieke gepeupel in kerk en klooster vreeselijk huisgehouden, terwijl de Paters elders een toevluchtsoord moesten zoeken.

Zij keerden het volgende jaar terug en herstelden weer, zoo goed zij konden, wat door de vervolgers was verwoest. De rust was echter van korten duur. In 1572 werd het klooster opnieuw door de beeldstormers geplunderd, en in 1578 bij een derde overrompeling in brand gestoken.

Ofschoon reeds in 1579 de stad door de Spanjaarden werd herwonnen, toch lezen wij, dat eerst in 1586 het klooster werd gerestaureerd

Tengevolge der Retorsieplakkaten werden de kloosterlingen in het begin van Januari 1637 wederom opgejaagd, en moesten zij een schuilplaats zoeken in de door Spanjaarden bezette stad (nl. een huis in de *Hegstraat*), totdat zij in 1639 weer in hun klooster konden terugkeeren.

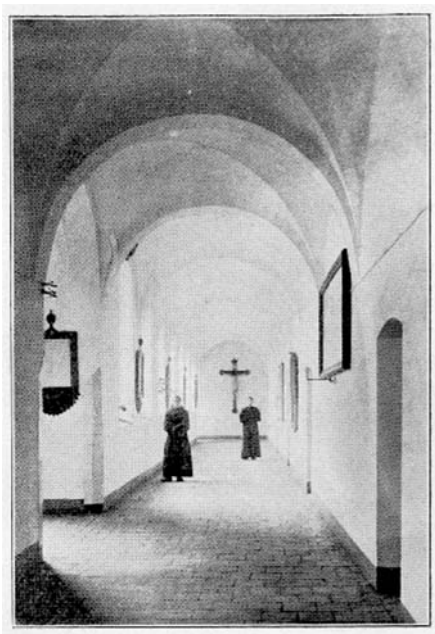
Sinds leefden zij in rustigen arbeid totdat de doodsklok der Fransche Revolutie luidde over alle kloosters en kerkelijke gestichten.

Den 21 October 1796 werd vanwege de Republikeinen een inventaris van het klooster opgemaakt, terwijl de kloosterlingen hunne namen moesten opgeven, om in het begin van het volgende jaar te worden verdreven.

Toch bleven nog bijna voortdurend eenige verkleede Minderbroeders het klooster bewonen, hoewel aanvankelijk het gevaar een groote omzichtigheid oplegde.

Maar op Zondag 17 April van het jaar 1836 werd het kloosterleven voor goed hervat, en nog heden bewonen Franciscus' zonen de plaats, hun vóór vier en een halve eeuw door Graaf Jacob geschonken.»

De bruine Pater, die ons tot de poort uitgeleide doet, wijst ten slotte nog op twee onooglijke gebouwtjes, in 1649

Pand van het Minderbroeders klooster.

daar geplaatst als woning en werkplaats voor de Geestelijke Moeder, die voor de kloosterlingen de bediening van Martha vervulde.

Schuins tegenover de kloosterpoort is een flink huis van twee verdiepingen in aanbouw. Dat is werk van Weertsche Tertiariissen.

Hun Congregatie, wier ledental sinds enkele jaren verbazend geklommen is en het cijfer van 1000 reeds

heeft overschreden, gevoelde zich sterk genoeg om, gelijk hun broeders en zusters, met Franciscus' geest bezielde en door de herhaalde uitspraken van verscheidene Pausen daartoe opgewekt, in andere landen en steden voor lang reeds deden, zich eveneens te bewegen op sociaal terrein.

Als straks binnen enkele maanden

»HUIZE CHARITAS«

gereed is, dan zullen de leden daar kunnen bekomen al wat voor een menschwaardige ziekenverpleging noodig of nuttig is. Een gediplomeerde hoofdverpleegster zal de leiding in handen hebben en bij ieder afzonderlijk geval tot de noodige voorlichting bereid zijn.

De prachtige *Biesterlaan* voert ons terug tot de *Hoogpoort*.

Hier slaan wij links af en volgen de stadsgracht, naar verkiezing langs den *Hieronymus-* of *Antoniuswal*.

Het eerste openbare gebouw, dat hier onze aandacht trekt, is de

STADSSCHOOL,

aan wier hoofd de Heer M. Ver Straeten staat. Hij is tevens Directeur der *Rijksnormalschool*. Dat deze inrichting onlangs in rang verhoogd werd, was een daadwerkelijke hulde zijner superieuren aan den bekwamen leider.

Achter de stadsschool ligt het

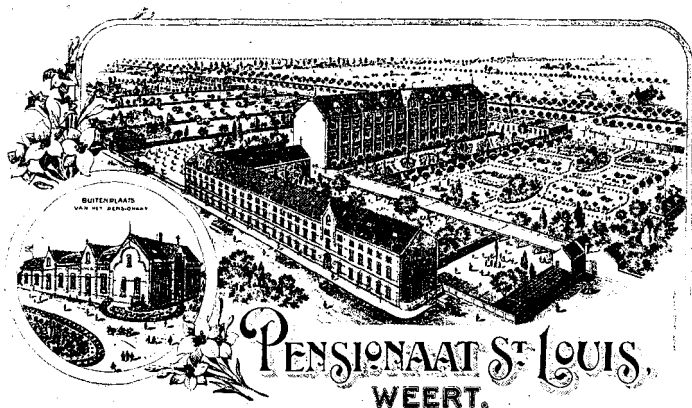
PENSIONAAT SAINT-LOUIS,

bestuurd door de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis.

Den 15 October 1850 kwam Br. Hyacinthus met twee medebroeders uit Maastricht naar Weert, betrok een huisje in de *Schoolstraat* en opende al aanstonds een armenschool voor de jongens onzer stad. In 1855 werd een kleine verbouwing en uitbreiding gewaagd.

Den 15 September 1858 volgde oprichting van het pensionaat, dat in den beginne slechts 5 leerlingen telde.

Eindeijk in 1875 kon een radicale vernieuwing plaats hebben. De eenvoudige, maar toch flinke voorgevel in de *Schoolstraat* dateert van dat jaar. Wjl ook de kapel in 1876 werd ingezegend, mogen wij veronderstellen, dat het oude pensionaat, zooals wij het tot vóór enkele jaren kenden, toen op eenmaal als uit den grond verrees.

Sinds is het pensioonaat tot bloei gekomen ; het telt thans 150 pensionairen, over zes klassen van meer uitgebreid lager onderwijs en drie vervolklassen verdeeld.

Van dien bloei getuigt ook de in 1906 gebouwde vleugel, schier het eenige, wat wij, die aan de achterzijde staan, van het pensioonaat kunnen zien en dat ons een idee geeft van wat het geheel eens belooft te worden.

Het onderste gedeelte van dien nieuwen bouw wordt ingenomen door lokalen van de burgerschool, welke tegelijkertijd werd geopend.

Wie over twee of drie vrije uren te beschikken heeft, wandele langs de *Maaspoort* den *Roermondschen* weg op.

Aan den weg naar Swartbroek zal hij dan het „*Buiten*” der pensionairen begroeten, een ruim en luchtig ontspanningslokaal met flinke terreinen, waar de jongelui zich maar hartelust op allerlei wijzen kunnen vermaken.

Wij ook naderen de voormalige *Maaspoort*, maar nemen dan juist een tegenoverstelde richting.

In het midden der *Maasstraat* ontmoet onze blik een vermoeiend-eentonigen, witten gevel. Dat is het klooster der

ZUSTERS BIRGITTI NESSEN.

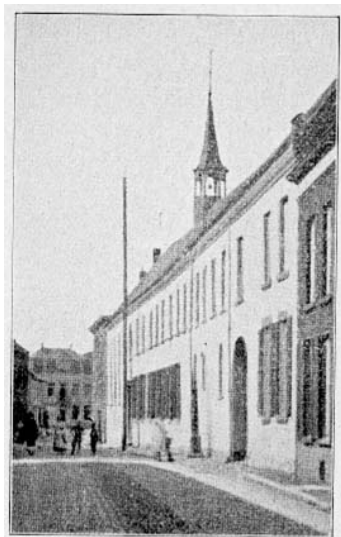
Op dezelfde plaats stond eenmaal het oudste Convent van Weert.

Enige Weertsche meisjes hadden zich aanvankelijk in afzondering vereenigd en den derden regel van Sint Franciscus aangenomen. In 1442 werd hare huiskapel ingezegend.

Reeds acht jaren later aanvaardden zij den regel van den H. Augustinus en stelden zich in verbinding met de Congregatie van Windesheim. De bouw harer kerk, die ten jare 1525 in tegenwoordigheid van den Graaf van Horne begonnen was, werd den 20 April 1539 door den Luikschen wijbisschop Gideon van der Gracht gewijd.

De lotgevallen van dit klooster in den geuzentijd vindt men geboekt in de kroniek van Zuster Maria Luyten.

Tijdens de regeering van Keizer Jozef II bleef het gespaard, maar in 1797 werd het door de Fransche Revolutonairen vernietigd. Den 14 September 1803 werd het klooster verkocht en de kerk in 1836 afgebroken.

Klooster der Birgittinessen.

In 1843 kochten de dochters van de H. Birgitta uit Uden de helft van het voormalige klooster en den 4 December van hetzelfde jaar kwam Moeder Bernardina Randhaxe, vergezeld van drie andere zusters, daarvan bezit nemen.

Sinds is het aantal kloosterlingen voortdurend gestegen en zijn de gebouwen van lieverlede uitgebreid en verfraaid.

Het onderwijs, waaraan de Birgittinessen zich oorspronkelijk moesten wijden, hebben zij, gelijk reeds werd aangestipt, zoo spoedig mogelijk aan andere religieuzen overgelaten.

En nu leven zij volgens haar roeping in stille eenzaamheid haar leven van liefde en zelfverloochening.

Aanpalend aan het klooster, ligt de zeer ruime en fraaie

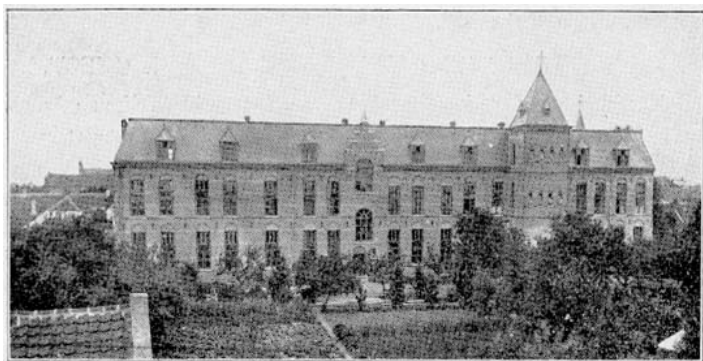
PASTORIE,

sinds 1910 bewoond door Deken Haenen, een herder, wiens benoeming om vroeger gewonnen sympathieën luide werd toegejuicht.

Ten derden male op de *Groote Markt* teruggekeerd, mis ik den moed nog een nieuwen ontdekkingsstocht te organiseeren.

De dames vormen reeds lang een onzichtbaar geworden achterhoede. De heeren schijnen het slenteren moede te zijn of hebben andere, voor het oogenblik gewichtiger bezigheden te verrichten.

Men zegt mij niet, maar ik gevoel, dat mijn gezelschap tamelijk wel overbodig is geworden. Om echter het laatste punt van mijn program niet geheel onafgewerkt te laten, veroorloof ik mij niet zonder gejaagdheid nog de volgende afscheidsspeech.

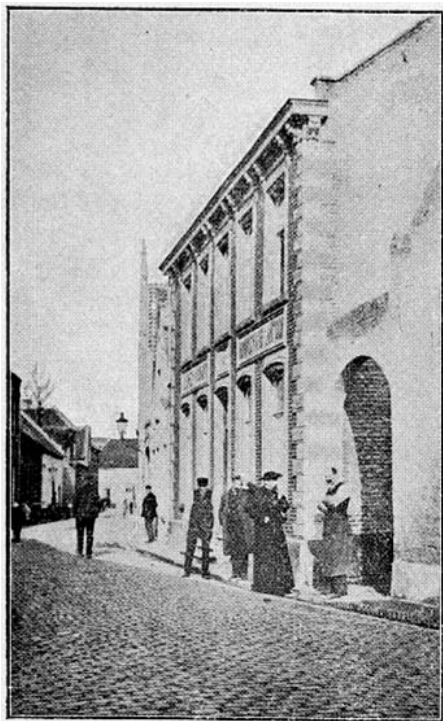

Nieuwe vleugel van het Bisschoppelijk College.

Wanneer gij dankbaar en voldaan gaat vertrekken en naar alle deelen van Limburg niet enkel een aangename her-

innering aan onze gastvrije stad, maar tevens een volledig overzicht van haar voornaamste instellingen wilt meedragen, keer dan nog even uw rug naar het station en uw gelaat naar Weert. Gij zult dan nog twee flinke nieuwe gebouwen zien.

Het eene rechts is de in 1903 gebouwde vleugel van het Bisschoppelijk College, aan welks ingang wij straks in de Molenstraat stonden. Architect Seelen te Venlo heeft het ontworpen.

Voormalig Missiehuis der Paters van den H. Geest.
(Hotel-restaurant „De Roos“).

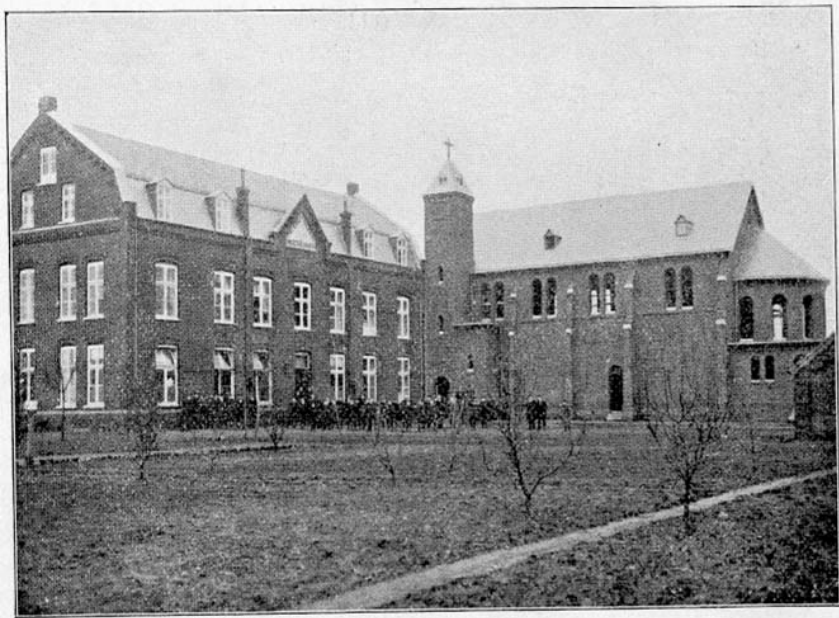
Het andere links is het

MISSIEHUIS DER PATERS VAN DEN H. GEEST,

die zich wijden aan de bekeering der arme Negers in Afrika en Amerika.

Het oude hôtel-restaurant »De Roos« in de *Beekstraat* was hun eerste onderdak. Den 1 September 1904 werd daar door de twee Paters Callewaert en Seynave de Apostolische school met elf studenten begonnen.

Dat begin, gelijk dat van alle tot nu besproken stichtingen, was bescheiden en armoedig. Weldra kwam er uitkomst. Een edelmoedig missievriend, wiens naam nog onbekend moet blijven, tastte diep in zijn beurs. Zoo verrees het nieuwe huis aan de Molenpoort, dat in het najaar van 1906 betrokken werd.

Missiehuis der Paters van den H. Geest.

De kapel, welke erbij staat, werd pas in dit jaar gebouwd.

Het klooster is thans bewoond door drie Paters, twee broeders en vijftig aspirant-missionarissen.

Tot besluit een »voorspoedige reis» en een hartelijk »tot weerziens».

SAUTER & POLIS

MAESTRICHT - LIÈGE - AIX-LA-CHAPELLE.

Agents-Gén. et Dépositaires

DE

P. J. DE TENET & ED. DE GEORGES
BORDEAUX.

C. MAREY & COMTE LIGER-BELAIR
NUITS-ST. GEORGES.

LA GRANDE MARQUE
COGNAC.

PERRIER-JOËT & Co
EPERNAY.

A. & G. LEMAITRE
EPERNAY.

H. J. KULLMAN & Co
MAINZ—FRANKFORT.

FONSÉCA & Co
OPORTO.

K. GROELS

HOFBOEKBINDER EN ENCADREUR.

BOEK- EN KUNSTHANDEL.

NEERSTRAAT 12, ROERMOND.

BEST EN MEEST BEKEND ADRES VOOR HET BINDEN VAN BOEKEN,

— INRAMEN VAN PLATEN. —

SPECIALE INRICHTING VOOR HET
BLEEKEN EN HERSTELLEN VAN GRAVURES.